

Ár 2013, föstudaginn 25. október er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 62/2013**:

M
gegn
F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 1. júlí 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 1. júlí 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 4. júlí 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 30. ágúst 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 30. ágúst 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust með bréfi, dagsettu 16. september 2013.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar 25. október 2013.

II.

Málsatvik.

Við slit FF lýsti sóknaraðili m.a. kröfu um greiðslu vegna skuldar samkvæmt skuldabréfi Þ, að fjárhæð EUR 48.000 auk vaxta, skv. kröfulýsingu, dags. 29. október 2009. Upphafleg skuldajafnaðarkrafa náði til þriggja skuldabréfa, Y að höfuðstólsfjárhæð kr. 6.000.000, Z að höfuðstólsfjárhæð EUR 100.000 og Þ, að höfuðstólsfjárhæð EUR 48.000. Þar sem tvær fyrrnefndu kröfurnar voru víkjandi kröfur féll sóknaraðili frá kröfu um skuldajöfnuð vegna þeirra.

Í kröfulýsingu sóknaraðila kom fram að framangreint bréf væri í vörslu L (í slitameðferð) og að kröfunni kynni að vera lýst af hálfu þess banka en til öryggis væri henni lýst fyrir hönd raunverulegs eiganda (e. beneficial owner). Með kröfulýsingunni lýsti sóknaraðili jafnframt yfir skuldajöfnuði við kröfu F á hendur honum samkvæmt yfirdrætti á tékkareikningi nr. Æ. Við slit FF lýsti L einnig kröfu vegna sömu skuldabréfaútgáfu, Þ, að fjárhæð EUR 7.212.000 og samþykkti slitastjórn kröfuna sem almenna kröfu samkvæmt 113. gr. laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl.

Þann 20. nóvember 2010 tilkynnti slitastjórn FF sóknaraðila að kröfu hans hefði verið hafnað sem vanreifaðri, með vísan til 2. og 3. mgr. 117. gr. laga nr. 21/1991 þar sem hann hefði ekki með fullnægjandi hætti sýnt fram á eignarhald sitt á umræddu skuldabréfi. Með bréfi, dags. 30. nóvember 2010, mótmælti sóknaraðili afstöðu slitastjórnar sem rangri og örökstuddri. Hinn 21. júní 2011 fór fram fundur til að fjalla um ágreining þann sem kom upp vegna afstöðu slitastjórnar til viðurkenningar á umræddri kröfu sóknaraðila. Síðan þá hafa sóknaraðili og slitastjórn FF reynt að leiða ágreininginn til lykta. Þannig fór ágreiningurinn m.a. fyrir skuldajafnaðarnefnd (e. Set-off Committee) sem samanstóð af fulltrúum FF og varnaraðila.

Sóknaraðili skilaði að beiðni slitastjórnar inn lokunarnúmeri (e. blocking number) til að sýna fram á eignarhald sitt á kröfunni, en um var að ræða lokunarnúmer frá A. Þegar lokunarnúmerið var borið saman við upplýsingar slitastjórnar um lokunarnúmer kom í ljós að L hafði notað sama lokunarnúmer þegar hann lýsti fyrrgreindri kröfu í þrotabú FF vegna skuldabréfaútgáfunnar, að fjárhæð EUR 7.212.000. Krafa L hafði verið samþykkt að öllu leyti með tilliti til lokunarnúmers kröfuhafa þar sem upplýsingarnar pössuðu við gögn slitastjórnar.

Í framhaldinu var aflað staðfestingar L um að lýst krafa bankans nr. R yrði lækkuð til samræmis við framkvæmdan skuldajöfnuð. Þann 18. apríl 2012 lýsti L því yfir að sú krafa sem bankinn lýsti yrði lækkuð þegar skuldajöfnuðurinn yrði framkvæmdur.

Á grundvelli framangreindra upplýsinga samþykkti slitastjórn hvorki kröfu sóknaraðila byggða á meintri skuldabréfaeign í X né kröfu um skuldajöfnuð.

Í mars 2013 beindi sóknaraðili kröfu sinni að varnaraðila en ekki barst svar við erindinu þrátt fyrir ítrekanir.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 1. júlí 2013.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að viðurkennd verði heimild viðskiptamanns til að skuldajafna kröfu sem hann er eigandi að á hendur FF, að fjárhæð EUR 48.000 samkvæmt skuldabréfi (B) gegn kröfu sem varnaraðili er nú eigandi að á hendur honum samkvæmt yfirdrætti á bankareikningi nr. Æ. Varnaraðili eignaðist kröfuna á hendur viðskiptamanni með framsali krafna FF til varnaraðila með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins þann 9. október 2008. Skuldajöfnuði var lýst yfir með kröfulýsingu í bú FF, dags. 29. október 2009 og er þess krafist að skuldajöfnuður fari fram miðað við þann dag.

Sóknaraðili vísar til þess að hann hafi eignast kröfuna áður en þrjú mánuðir hafi verið til frestdags. Einnig séu uppfyllt önnur þau skilyrði fyrir skuldajöfnuði sem 100. gr. laga nr. 21/1991 kveði á um, en réttur til skuldajafnaðar samkvæmt þessari grein sé víðtækur.

Sóknaraðili bendir á að L hafi tekið að sér að lýsa kröfunni fyrir sóknaraðila. Það að láðst hafi að tilgreina í kröfulýsingu að kröfunni væri lýst fyrir hönd viðskiptavina bankans breyti því ekki að sóknaraðili sé raunverulegur eigandi hluta lýstrar kröfu. Hafi það verið staðfest af L en sóknaraðili hafi ekki borið ábyrgð á hvernig kröfulýsingu hafi verið háttað. Til öryggis hafi sóknaraðili einnig lýst kröfu

beint í bú varnaraðila. Verði kröfulýsing þessi afturkölluð við framkvæmd skuldajöfnuðarins.

Vísar sóknaraðili til þess að krafa L hafi verið samþykkt eins og henni hafi verið lýst. L hafi ekki haft heimild til að eiga fjármálagerninga fyrir eigin reikning og því ljóst að kröfunni hafi verið lýst fyrir hönd viðskiptamanna bankans. Hafi FF verið fullkunnugt um þetta þegar krafan hafi verið samþykkt. Bendir sóknaraðili á að staðfesting liggja fyrir frá L um að lýst krafa verði lækkuð þegar skuldajöfnuðurinn hafi verið framkvæmdur.

Bendir sóknaraðili á að því hafi verið haldið fram að hafna beri skuldajöfnuði þar sem sóknaraðili hafi ekki náð að sýna fram á eignarhald sitt með ótvíræðum hætti og lokunarnúmer sé það sama og L hafi notað þegar hann hafi lýst kröfu út af sömu skuldabréfaútgáfu, m.a. fyrir hönd viðskiptamanns eins og staðfesting beri með sér. Einnig hafi verið bent á að umræddur skuldabréfaflokkur hafi verið gefinn út í EUR 50.000 einingum. Hvað varði útgefnar einingar skuldabréfanna telur sóknaraðili að ekki verði séð að neitt mæli gegn því að fleiri en einn aðili geti verið kröfuhafi að hverri einingu útgefins bréfs. Fyrir liggja staðfesting frá L á eignarhaldi sóknaraðila á umræddri kröfu að fjárhæð EUR 48.000, ásamt því að staðfest sé að lýst krafa L verði lækkuð samhliða framkvæmd skuldajöfnuðarins.

Sóknaraðili bendir á að ekkert óeðlilegt sé við það að sama lokunarnúmer sé tengt við báðar kröfurnar þar sem þær séu báðar byggðar á sama skuldabréfinu. Lokunarnúmer tengist augljóslega sjálfum heimildarskjölum kröfulýsinganna en ekki kröfulýsingunum sjálfum auk þess sem þrotabú L virðist ekki hafa getað fengið lokunarnúmer fyrir hvern og einn viðskiptavin sinn heldur aðeins fyrir heildarkröfu skv. hverju og einu viðskiptabréfi þar sem L hafi verið skráður vörsluaðili bréfanna og gera verði ráð fyrir að slitastjórn FF hafi verið fullkunnugt um. Í öðru lagi verði hins vegar ekki séð hvernig ákvarðanir B, sem sé einkafyrirtæki í Luxembourg, um veitingu eða ráðstafanir á lokunarnúmerum geti haft nokkur áhrif á heimild sóknaraðila til að lýsa sjálfur kröfu í þrotabúinu á grundvelli lögmætrar kröfu hans á hendur þrotabúinu. Í þriðja lagi verði að telja það einkennilegt af hálfu bankans að vísa til „meintrar skuldabréfaeignar“ sóknaraðila þar sem sóknaraðili hafi til að sanna eignarhald sitt á hinna lýstu kröfu lagt fram bæði viðskiptayfirlit yfir eignir sínar hjá L og yfirlýsingu frá skiptastjóra L. Hvorki þrotabúinu né varnaraðili hafi getað sýnt fram á að eignarhald bréfsins sé með öðrum hætti en þar sé lýst. Þá bendir sóknaraðili á vegna athugasemda varnaraðila varðandi misræmi á milli höfuðstóls kröfu sóknaraðila og höfuðstóls skuldabréfsins að hvorki viðskiptabréfsreglur né skilmálar skuldabréfsins sjálfs komi í veg fyrir það að skuldabréfið sé í eigu fleiri en eins aðila og þá komi lög nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti ekki í veg fyrir það að hver eigandi um sig geti lýst kröfu í þrotabú á grundvelli eignarhluta síns í viðskiptabréfi. Það að útgefandi skuldabréfsins hafi ákveðið að minnsta eining í skuldabréfaútbóði því sem skuldabréfið hafi verið hluti af yrði EUR 50.000 takmaki ekki með nokkrum hætti rétt sóknaraðila til að eiga hluti í skuldabréfinu á móti einum eða fleiri aðilum.

Sóknaraðili vísar til þess að í bréfi varnaraðila sé því haldið fram að sóknaraðili eigi að beina kröfum sínum á hendur L á grundvelli „hlutdeildar“ í skuldabréfinu þar sem L sé eiginlegur eigandi skuldabréfsins. Þessu verði að mótmæla sérstaklega en fyrir liggja gögn sem sýni ótvírætt fram á beina eign sóknaraðila í skuldabréfinu sjálfu. Það að varnaraðili telji sig geta ráðið af gögnum málsins að sóknaraðili hafi ekki getað sýnt fram á að hann gæti afhent umrætt skuldabréf við framkvæmd skuldajafnaðarins sé máli þessu óviðkomandi þar sem afhending

skuldaskjals sé ekki skilyrði fyrir því að hægt sé að lýsa yfir skuldajöfnuði skv. reglum kröfuréttar.

Bendir sóknaraðili á að í bréfi varnaraðila sé vísað til þess að slitastjórn FF hafi ekki viðurkennt umrædda kröfu sóknaraðila. Það sé ekki alls kostar rétt því með því að samþykkja þá kröfu sem L hafi lýst fyrir hönd sóknaraðila telur sóknaraðili að slitastjórnin hafi í raun viðurkennt að krafa sóknaraðila væri gild og því ætti krafa sóknaraðila að vera tæk til skuldajöfnuðar gagnvart kröfu varnaraðila skv. áður nefndu yfirdráttarláni. Sé þetta í samræmi við ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 19. október 2008, þess efnis að framsal kröfuréttinda á milli FF og varnaraðila samkvæmt upphaflegri ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 9. október 2008, um ráðstöfun eigna og skulda frá gamla bankanum til nýja bankans, skyldi ekki svipta skuldara rétti til skuldajöfnuðar sem hann ætti gagnvart fyrri kröfuhafa eða þrotabúi hans.

Vísar sóknaraðili til þess að krafa hans um skuldajöfnuð hafi verið tekin fyrir á fundi skuldajafnaðarnefndar sem í sátu fulltrúar frá FF og varnaraðila og hafi nefndin ákveðið að ekki skyldi fallist ákröfu sóknaraðila um skuldajöfnuð þrátt fyrir að kröfulýsing L í þrotabúið sem send hafi verið inn fyrir hönd sóknaraðila, hafi verið samþykkt. Varnaraðili hafi þannig átt þátt í því að hafna kröfu sóknaraðila um skuldajöfnuðinn þrátt fyrir að kröfu hans í þrotabú FF hafi verið lýst með lögmatum hætti. Þá sé ljóst að sóknaraðili hafi aldrei haft möguleika á því að lýsa skuldajöfnuði gagnvart FF þar sem engin skuld hafi verið fyrir hendi við FF þegar sóknaraðili hafi lýst kröfu sinni í þrotabúið og hann hafi frá upphafi beint kröfu sinni um skuldajöfnuð að varnaraðila. Ekki fáist séð hvernig varnaraðili geti haldið því fram að hafna eigi kröfu sóknaraðila um skuldajöfnuð á þeim grundvelli að kvörtun hans beinist gegn röngum aðila.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess mats slitastjórnar og skuldajafnaðarnefndar að svo virðist sem sóknaraðili hafi keypt hlutdeild í skuldabréfi sem þriðji aðili sé eigandi að og í samræmi við það kunni sóknaraðili að eiga kröfu á hendur L á grundvelli hlutdeildarinnar. Framangreint fái stöð í því að samkvæmt skráningarlýsingu umrædds skuldabréfaflokks hafi lágmarkseining bréfanna verið að nafnverði EUR 50.000 en lýst höfuðstólsfjárhæð sóknaraðila hafi verið að fjárhæð EUR 48.000. Yfirlýsing L, dags. 18. apríl 2012, þess efnis að sú krafa sem bankinn lýsti yrði lækkuð þegar skuldajöfnuðurinn yrði framkvæmdur breytti engu um afstöðu slitastjórnar og skuldajafnaðarnefndar.

Varnaraðili vísar til þess að fyrir liggi að slitastjórn FF hafi ekki viðurkennt umrædda kröfu sóknaraðila, þar sem ekki hafi tekist að leysa ágreining um lýsta kröfu sóknaraðila við slitameðferð bankans. Kröfu sóknaraðila um framkvæmd skuldajafnaðar sé því að svo stöddu ranglega beint að varnaraðila enda fari slitastjórn FF með ákvörðunarvald í ágreiningsefni því sem uppi sé í málinu.

Framangreindu til viðbótar telur varnaraðili rétt að minna á að ágreiningsmál um lýstar kröfur beri að reka samkvæmt sérreglum laga nr. 21/1991 um gjaldþrotaskipti o.fl.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að því hvort sóknaraðili geti skuldajafnað lýstri kröfu sinni á hendur FF að fjárhæð EUR 48.000 gegn kröfu sem varnaraðili er nú eigandi að á hendur honum samkvæmt yfirdrætti á bankareikningi nr. Æ.

Með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 9. október 2008, um ráðstöfun eigna og skulda FF til F var nánar tilgreindum eignum og skuldum FF ráðstafað til F, nú varnaraðila. Með ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 19. október 2008, um aðra breytingu á ákvörðun Fjármálaeftirlitsins, dags. 9. október 2008, um ráðstöfun eigna og skulda FF til F, bættist við fyrri ákvörðunina nýr töluliður, 14. töluliður. Samkvæmt 14. tölul. ákvörðunarinnar skyldi framsal kröfuréttinda samkvæmt ákvörðuninni ekki svipta skuldara rétti til skuldajöfnuðar sem hann átti gagnvart fyrri kröfuhafa eða þrotabúi hans. Við uppgjör skv. 12. og 13. tl. skyldi áætla fjárhæð sem vegna skuldajöfnunar gæti dregist frá þeim kröfum F sem hann yfirtæki samkvæmt þessari ákvörðun.

Sóknaraðili hefur leitt ákveðin rök fyrir því að hann eigi gilda kröfu gegn þrotabúi FF og að hann njóti réttar til að lýsa skuldajöfnuði þeirrar kröfu, við kröfu varnaraðila. Ágreiningur hans við þrotabúið um þetta efni hefur á hinn bóginn ekki verið til lykta leiddur eftir þeim réttarreglum sem gilda um úrlausn hans. Af þeim gögnum sem lögð hafa verið fyrir nefndina verður ekki ráðið með afgerandi hætti hvort sóknaraðili getur enn látið reyna á rétt sinn gagnvart þrotabúi FF.

Af framangreindum 14. tölul. ákvörðunar Fjármálaeftirlitsins, dags. 9. október 2008, eins og henni var breytt 19. október 2008, er ljóst að krafa gagnvart fyrri kröfuhafa eða þrotabúi hans verður að vera gild til að skuldajöfnuður nái fram að ganga á grundvelli ákvæðisins. Fyrir liggur að slitastjórn FF viðurkenndi ekki umrædda kröfu sóknaraðila, en ekki tókst að leysa ágreining um lýsta kröfu sóknaraðila við slitameðferð bankans. Ekki er unnt að fallast á að sóknaraðili geti sleppt því að leysa úr þessum ágreiningi sínum við þrotabúið og beint kröfu sinni að varnaraðila án þess að hún hafi sjálf verið viðurkennd við skiptin eða skuldajafnaðarrétturinn. Verður því ekki hjá því komist að hafna kröfunni að svo stöddu.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Kröfu sóknaraðila, M, á hendur varnaraðila, F, er hafnað að svo stöddu.

Reykjavík, 25. október 2013.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marellsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir